

Österbottens landskapsplan 2040

Fågelinventering av Storträsket i Larsmo och Unjärv i Malax samt utlåtande över deras beteckning i landskapsplanen

Mattias Kanckos

Juni 2017

Naturstigen 12
68810 Ytteresse
Finland

TEL: 050-5939536
info@essnature.com

Innehållsförteckning

1. Inledning	2
2. Material och metoder	2
3. Resultat	4
3.1 Storträsket	4
3.2 Unjärv	6
4. Litteratur	8

Bild 1. Storlommens bo med två ägg i Storträsket.

1. Inledning

Landskapsstyrelsen beslöt i början av 2014 att påbörja arbetet med att uppgöra en ny helhetslandskapsplan, Österbottens landskapsplan 2040. Den gällande planen, Österbottens landskapsplan 2030 fastställdes den 21.12 2010 och den har uppdaterats i flera etapper. Österbottens landskapsplan 2040 är omfattande och innehåller många olika teman. Den täcker hela landskapet Österbotten och behandlar alla de delområden i samhället som har en betydande inverkan på samhällsstrukturen och markanvändningen. Ansvaret för utarbetandet av Österbottens landskapsplan ligger på Österbottens förbund som är en samkommun som ägs gemensamt av kommunerna i området. Österbottens landskapsplan 2040 kommer att ersätta den tidigare landskapsplanen som godkändes 2010.

I samband med uppgörandet av Österbottens landskapsplan 2040 framkom ett behov av att kontrollera ifall några beteckningar för skyddade fågelsjöar är motiverade och ännu aktuella. I Österbottens landskapsplan 2030 finns nämligen en hel del skyddade fågelsjöar. Fågelsjöarna inventerades i avseende på naturtyper och växter under hösten 2016 (Kanckos 2016). I samband med utredningen hösten 2016 konstaterades att för sjöarna, Storträsket och Unjärv, borde en noggrannare fågelinventering utföras under optimal inventeringstidpunkt.

Storträsket och Unjärv har i Österbottens landskapsplan 2030 beteckningen S2 som hänvisar till ett skyddsområde på landskapsnivå. För båda sjöarna har beteckningen hängt med väldigt länge utan att någon noggrannare fågelinventering eller utredning över sjöarnas betydelse för den biologiska mångfalden har utförts. Denna fågelinventering strävar till komplettera den bedömning som utfördes hösten 2016 för sjön Storträsket i Larsmo kommun och Unjärv i Malax kommun. Samtidigt ges en bedömning huruvida beteckningen är relevant för dessa två sjöar och om sjöarna ska finnas med i Österbottens landskapsplan 2040. Kontaktperson på Österbottens förbund har varit miljöskunnig Christine Bonn.

2. Material och metoder

Denna fågelinventering har uppgjorts enligt gällande rekommendationer för inventering av små och medelstora fågelsjöar (Söderman 2003). Enligt rekommendationerna bör en fågelsjö inventeras tre gånger under april-maj månad, men eftersom våren 2017 var exceptionellt kall och sen i Österbotten gjordes en tredje inventeringsrunda först i början av juni både i Storträsket och i Unjärv. Islossningen skedde i små sjöar i Österbotten först kring den 5-10.5 under år 2017. Inventeringstidpunkterna framgår av tabell 1. Det visade sig vara nödvändigt att göra en inventeringsrunda också i början av juni eftersom en del fåglar inledde sin häckning mycket sent och noterades först under den sista inventeringsrundan. Inventeringen utfördes under de tidiga morgontimmarna kl. 4-12.

Tabell 1. Tidpunkter för fågelinventeringen

	Inventering 1	Inventering 2	Inventering 3
Storträsket	15.5	30.5	7.6
Unjärv	11.5	25.5	8.6

Inventeringen gjordes dels från land genom att gå runt hela sjön, men också från kanot när behov förelåg. Från lämpliga ställen spanade man av området med hjälp av tubkikare och/eller handkikare. Inventeringen omfattar sjöfåglar, vadare, måsfåglar och tättingar såsom exempelvis sävsparv, sävsångare och sädesärta som är starkt knutna till vattenmiljön. Inventeringen omfattar dock inte fåglar som häckade i strandskogen. Fågelinventeringen och rapporten har gjorts i sin helhet av FM biolog Mattias Kanckos från essnature.

Bild 2. Sångsvanens stora bo vid Storträsket i Larsmo.

3. Resultat

3.1 Storträsket

I Storträsket häckade 13 olika fågelarter (Tabell 2). Den talrikaste arten var helt klart knippan som häckade med 6 par. Runt sjön finns många knipholkar uppsatta och dessa lockade många knipor att häcka i sjön. Tyvärr misslyckades knipornas häckning i Storträsket totalt under år 2017 och inga ungar noterades. De sex kniphonorna stannade dock kvar i sjön och noterades vid samtliga besök vid sjön. Övriga änder som noterades häckande i Storträsket var gräsand (2 par), kricka (2 par) och bläsand (1 par). Av dessa har bläsanden minskat mycket kraftigt under senare år och räknas som sårbar (VU) enligt den senaste klassificeringen av utrotningshotade arter. Vid Storträsket kunde man nu också bekräfta att ett par sångsvanar häckar. Sångsvanarna hade gjort ett stort bo väl undangömt längs sjöns östra strand. I boet fanns den 7.6 fyra ägg. Strax söder om sångsvansboet hade tranorna gjort sitt bo. Under inventeringen den 30.5 noterades ett par storlommar i Storträsket, men ingen tendens fanns att lommarna skulle ha inlett häckning. Då inventeringen gjordes den 7.6 kunde man dock konstatera att storlommarna verkligen häckade i Storträsket och boet med två ägg hittades i sjöns sydöstra del. Något överraskande då Storträsket inte är någon typisk häckningsplats för storlom som föredrar större och karga klarvattensjöar. Av vadarna häckade grönbena och skogssnäppa i Storträsket. Grönbenan häckade med två par, varav ett par fanns i sjöns norra del och ett par i sjöns södra del. Skogssnäppan häckade längs ett skogsdike i sjöns östra del. I Storträsket finns på flera ställen täta bestånd av bladvass och i dessa häckade sävsångare och sävsparv, vardera med 3 par. Dessutom noterades en buskskvätta och en sädesärsla i strandskogen.

Tabell 2. Fågelarter som häckade i Storträsket 2017.

Art	Antal par	Hotgrad	
Knipa	<i>Bucephala clangula</i>	6	
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	3	VU
Sävsångare	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	3	
Gräsand	<i>Anas platyrhynchos</i>	2	
Kricka	<i>Anas crecca</i>	2	
Grönbenan	<i>Tringa glareola</i>	2	NT
Storlom	<i>Gavia arctica</i>	1	
Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	1	
Trana	<i>Grus grus</i>	1	
Skogssnäppa	<i>Tringa ochropus</i>	1	
Sädesärsla	<i>Motacilla alba</i>	1	
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	1	
Bläsand	<i>Anas penelope</i>	1	VU
	Totalt	25	

Förutom de häckande arterna noterades vid Storträsket under varje inventeringsrunda ett antal födosökande dvärgmåsar (*Larus minutus*). Som mest fanns det 8 stycken dvärgmåsar vid Storträsket den 7.6. Någon häckning noterades dock inte. Den 30.5 noterades också en fisktärna (*Sterna hirudo*) vid Storträsket. I strandskogen strax öster om Storträsket noterades en häckande törnskata (*Lanius collurio*). Törnskatan häckade på den nya avverkningsytan som sträcker sig nästan allt ner till sjön. Strax söder om Storträsket torde även spillkråkan (*Dryocopus martius*) häcka och spillkråkan noterades som revirhävande i närheten av den rastplats som finns vid Storträskets södra strand.

Bedömning och slutsats

Storträsket är en viktig fågelsjö mest tack vare en talrik förekomst av häckande vanliga änder men också tack vare mera sällsynta arter och EU:s direktivarter såsom sångsvan, bläsand, storlom och trana. Dessutom finns i Storträsket både sävsparv och grönbena som räknas som utrotningshotade. Storträsket föreslås fortsättningsvis få beteckningen S2 i Österbottens landskapsplan 2040. Förslag till avgränsning framgår av bild 3. Avgränsningen följer i stort sett sjöns stränder förutom i väster och söder där avgränsningen följer vandringsleden och omfattar även det lilla bergsområde där vandringsledens rastplats finns.

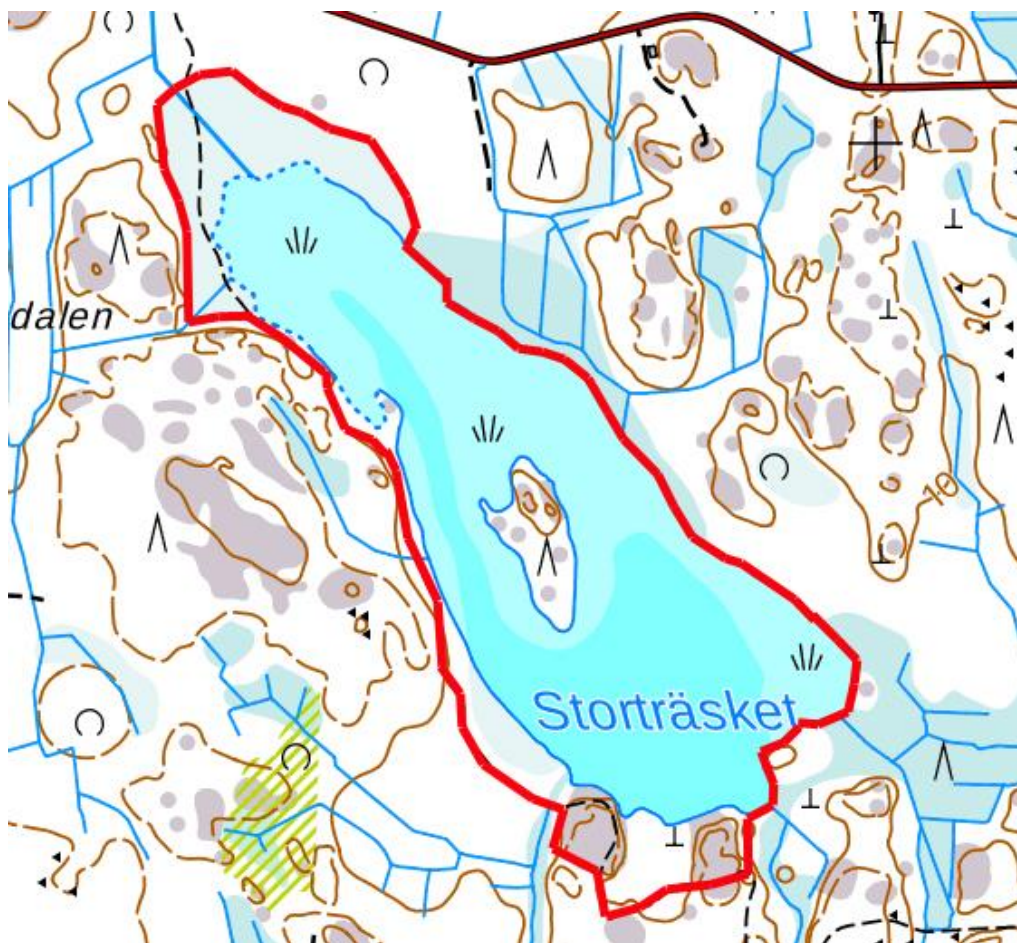

Bild 3. Förslag till avgränsning för skyddsområdet vid Storträsket.

3.2. Unjärv

I Unjärv häckade våren och sommaren 2017 sammanlagt 12 olika fågelarter (tabell 3). De talrikaste arterna var våra vanligaste änder såsom kricka (5 par), knipa (4 par) och gräsand (2 par). Dessutom häckade i Unjärv liksom i Storträsket ett par bläsänder. Unjärv har en något mera värdefull fågelfauna än Storträsket eftersom det i Unjärv häckar flera utrotningshotade arter. I Unjärv häckade ett par tranor i sjöns norra del. Dessutom fanns det ytterligare ett par tranor som hävdade revir i sjöns södra del, men detta tranpar häckade dock inte i år. Sångsvanen häckar i Unjärv och i anslutning till utloppsbäcken i sjöns norra del fanns svanarnas bo. Svanarnas häckning lyckades och den 8.6 2017 noterades sångsvansparet med 3 ungar. Kring Unjärv häckade också två par ängspioplärkor. Ängspioplärkan har minskat under senare år och räknas som nära hotad (NT) enligt den senaste klassificeringen av utrotningshotade arter. En annan nära hotad art (NT) som häckar vid Unjärv är grönbenan som förekom med två par, ett par häckade i sjöns södra del och ett annat par i sjöns norra del. På samma sätt var det med enkelbeckasinen som också häckade med ett par i södra delen och ett par i norra delen. Enkelbeckasinen räknas som sårbar (VU) liksom sävsparven som också förekom i Unjärv med 2 häckande par. Övriga arter som påträffades häckande vid Unjärv var buskskvätta (2 par) och sävsångare (2 par).

Tabell 3. Fågelarter som häckade i Unjärv 2017.

Art	Antal par	Hotgrad	
Kricka	<i>Anas crecca</i>	5	
Knipa	<i>Bucephala clangula</i>	4	
Gräsand	<i>Anas platyrhynchos</i>	3	
Enkelbeckasin	<i>Gallinago gallinago</i>	2	VU
Sävsparv	<i>Emberiza schoeniclus</i>	2	VU
Sävsångare	<i>Acrocephalus schoenobaenus</i>	2	
Buskskvätta	<i>Saxicola rubetra</i>	2	
Grönbena	<i>Tringa glareola</i>	2	NT
Ängspioplärka	<i>Anthus pratensis</i>	2	NT
Sångsvan	<i>Cygnus cygnus</i>	1	
Trana	<i>Grus grus</i>	1	
Bläsand	<i>Anas penelope</i>	1	VU
	Totalt	27	

Förutom de häckande arterna noterades vid Unjärv den 11.5 12 stycken rastande småspovar (*Numenius phaeopus*). Unjärv och Unjärvmossen kunde lämpa sig som häckningsplats för småspoven, men inga småspovar noterades under de två senare inventeringstillfällena och småspoven häckade åtminstone inte i år vid Unjärv. Vid Unjärv noterades också en storspov (*Numenius arquata*) under det sista inventeringstillfället den 8.6, men inte heller storspoven häckade i området. Alldeles i anslutning till sjön Unjärv häckade också en kråka (*Corvus*

cornix). Kråkboet fanns alldeles i kanten av den öppna myren, men har inte medtagits i denna rapport. Under den sista inventeringsrundan vid Unjärv den 8.6 inventerades även den öppna strängmyren som ligger strax söder om sjön, men man kunde snabbt konstatera att den öppna myren inte har någon speciellt värdefull fågelfauna. Den enda fågelarten knuten till öppen myr som man kunde notera var ett par ljungpipare (*Pluvialis apricaria*) som häckade på myren. I övrigt förekom talrikt med trädpiplärkor (*Anthus trivialis*). På myren hördes i början av maj ett svagt orrspel så myren används som spelplats för orrar (*Lyrurus tetricus*).

Bedömning och slutsats

Unjärv är en viktig fågelsjö mest tack vare en talrik förekomst av häckande vanliga änder (knipa, kricka och gräsand) samt mera sällsynta arter och EU:s direktivarter såsom sångsvan, bläsand och trana. Dessutom finns i Unjärv flera minskande och utrotningshotade fågelarter såsom ängsplärka, sävsparv, enkelbeckasin och grönbena. Unjärv föreslås fortsättningsvis få beteckningen S2 i Österbottens landskapsplan 2040. Däremot kan man konstatera att Unjärvsmossen i söder inte har en värdefull fågelfauna och kan lämnas utanför skyddsområdet. Förslag till avgränsning framgår av bild 4 och omfattar sjön med dess närliggande och försumpade strandområde.

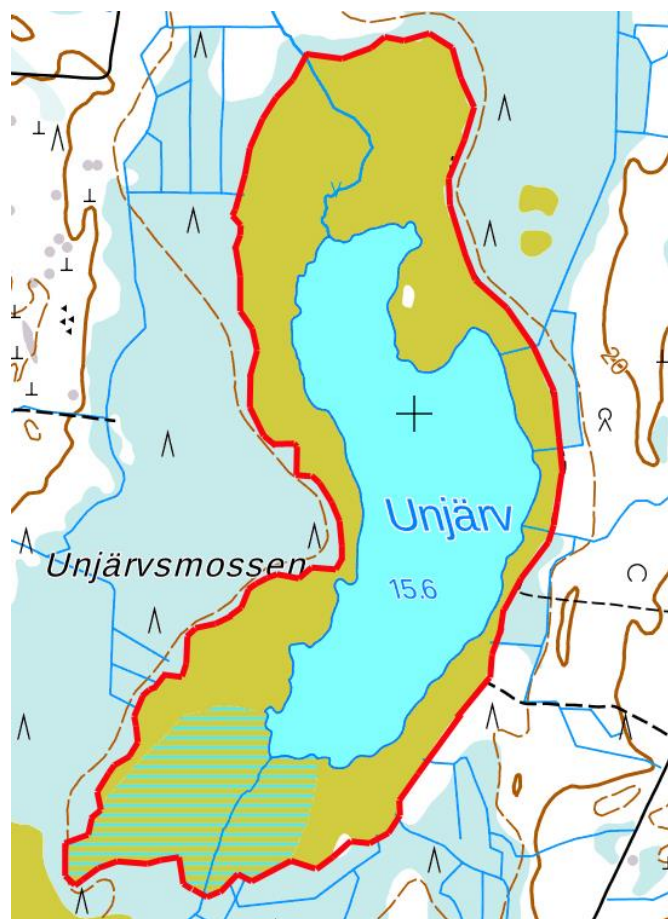

Bild 4. Förslag till avgränsning av skyddsområdet kring Unjärv.

4. Litteratur

Alanen, A. & Aapala, K. (Toim.) 2015. Soidensuojelutyöryhmän ehdotus soidensuojelun täydentämiseksi. Ympäristöministeriön raportteja 26/2015.

Kanckos, M. 2016. Översiktlig inventering av ett antal fågelsjöar i Österbotten samt utlåtande över deras beteckning i landskapsplanen. Österbottens landskapsplan 2040. Inventeringsrapport essnature 35 s.

Kanckos, M. 2002. Smålom och storlom i Larsmo. Rapport från inventeringen 2002. Miljönämnden i Larsmo 4 sidor.

Söderman, T. 2003: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Kaavoituksessa, YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa. Ympäristö-opas 109.

Tiainen, J., Mikkola-Roos, M., Below, A., Jukarainen, A., Lehikoinen, A., Lehtiniemi, T., Pessa, J., Rajasärkkä, A., Rintala, J., Sirkiä, P. & Valkama, J. 2016: Suomen lintujen uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Bird Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 49 s.

Wistbacka, R. Jakobsson, R. & Stenmark Å. 2001. Småvattendragen i Larsmo. Miljönämnden i Larsmo. Vasa läns vattenskyddsförening.